

LO GERONÈS

Diari nacionalista

Girona: Dijous 22 d' Octubre de 1908.

NÚM. 768

ANY XV.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Girona, un mes 1 pesseta.
Catalunya y demés regions trimestre. 4
Països d' Unió postal, 9

Redacció y Administració
CARRER DEL PAVO, NUM. 6, BAIXOS

ANUNCIS Y REMITITS
á preus convencionals
Publicatse ó no, no s' tornan els originals.
Dels treballs firmats ne son responsables sos autors.

Número solt 5 cts.

Fotografies d' A. GARCIA

Girona

MONTADES AB ELS ULTIMS ADELANTOS Y TALLER A BARCELONA

Ultimes novetats pera comunions 6 retrats album ab ampliació 8 pessetes

Tinch el gust de participar al respectable públich que aquesta casa compta ab nombrosa dependencia y firmes dels millors retocadors de retrats desde '1 dia 20 Abril

Es fan tota classe de treballs per difícils que signin, y ab rapidés sense competencia

GRAN ACCEPTACIO

Grans ampliacions de regalo per cada 6 retrats il·luminats o en negre a gust del públich

ESTABLIMENTS a Figueres, carrer de la Junquera n.º 1, a Cassà de la Selva, carrer Abajo, n.º 27, y altres en construcció

SANTORAL

SANT D' AVUY:—Sies. Maria Salomé i Cordula, verge.
SANT DE DEMÀ:—Sant Pere Pascual, bisbe.
QUARANTA HORES:—Continuan en l'església de les Bernardes.

FALSAS CONSEQUENCIES

Es tan grave y tan falsa l' afirmació feta en aquestes planes de que l' Iglesia desde 1830 permet, en el cas de l' usura, lo que es allavors havent sabem resignarnos de cap modo a deixar incontestats els arguments, (valga la paraula) ab que s' ha volgut apoyarla. No podrém acabar en aquest article, com desitjariem, perquè, com diu molt bé nostre gran Balmes, un disbarat aviat es dit, però demostrar sa falsedat es tasca molt més llarga, máxime enant l' adversari, o per ignorancia de la materia debatuda, o per falta de humilitat pera cantar la paràfrasi, involucra qüestions imperminents.

La sollicitud de nostre carrech pastoral no deixa de cridar a la porta de nostra prudencia pera que, fins estant segurs, atenguem saludablement al estat prósper del poble fidel confiat per el Cel a nostre cuidado, moderant lo rigor del dret ab oportuns medis de previsió, en quant per l' altíssim ens es permès». D' aquest text de Nicolau V, y en especial de les paraules que hem subrrallat, s' ha volgut deduir que l' Iglesia ha cambiat la seva legislació respecte de l' usura y que no está aquesta prohibida per dret diví. No hi ha tals conseqüencies, ni cosa que s' hi sembli. El rigor del dret que modera Nicolau V. declarant licita la compra venda de censals, en la forma que senyala, no es el dret diví prohibitiu de l' usura, superior a l' autoritat pontificia, sino el dret humá escrit o consuetudinari, que regulava els contractes de censos. Qui coneix una mica el dret, no ignora que ademés de l' usura formal hi ha l' usura paliada o virtual (1) que es aquella que está implícita en un contracte distint del mutuó, o que s' encobreix y amaga simulant un contracte diferent del mutuó, ni desconeix tampoch que el censal

es un dels contractes que, tot hi esser distints del mutuó, son molt a propòsit pera encubrir, dissimular o paliar la percepció d' una ganancia en virtut d' una quantitat dexada per lo qual figura entre els contractes sospitosos de usura o affins a l' usura (1). Tant es així que molts teòlegs y canonistes han considerat il·lícits (per enclouurer usura paliada) els censals personals (2) y aduhch els reals (3). El censal redimible á voluntat del comprador generalment se considera usurari (4). Y no faltan autors que sostenen lo mateix del censal generatíu dels censals (5). El censal, pera esser licit ha de reunir certes condicions que poden veurese en Charmes, pág. 648 del volum citat.

Are bé, aquesta diversitat d'opinions y la varietat de circumstancies feren que les persones de delicada conciencia temessin incorrer en el vici de l' usura y que temessin socorrer als necessitats mitjantsant la compra de censals, com diu Nicolau V, y com d' aquesta temensa resultava el perjudici pels pobres y augment dels usurers», compadescut el Sant Pare, y accedint á repetides supliques, se digná declarar que podian efectuar-se les dites vendes de censals, ab les condicions que senyala, sense cometre el crim d' usura.

¿En qué contradiu tot aixó á les afirmacions que tenim fetes en nostres passats articles? ¿Nicolau V, modificá en lo més mínim el dret general de l' Iglesia sobre la usura? No, sino que declare que en la compra de censals, feta en les condicions y circumstancies expresades en sa Constitució Sollicitudo, no hi ha l' usura paliada que alguns hi volian veurer ó temian que hi fos. Y lo que en 1452 feu Nicolau V, ja ho havia fet 32 anys abans Martí V (1420) respecte dels censals reals y ho repetí Calixte III en 1455. No hi ha cap motiu, donchs, pera afirmar que llegida la Sollicitudo ja no's pot parlar de dret diví prohibitiu de l' usura. Al revés, al dir Nicolau V que modere el rigor el dret en quant li es permès per lo Altíssim, indica ben clarament que en materias d' usura hi ha quelcom superior á la seva autoritat pontificia. No, lo que modifica no es, ni pot esser, el

dret diví prohibitiu de l' usura, sino «les constitucions, ordenacions, privilegis apostòlics, municipals ó 'ls usos de les ciutats y terrés dels citats regnes de Sicilia, d' una y altre bande del Faro» com palesament manifesta en la mateixa Constitució tan inoportunament citada pera probar imaginaris canbis en la legislació de l' Iglesia sobre el crim de l' usura.

Pero volém suposar per un moment lo que se preté, aixó es, que per la Sollicitudo el Pontífex declará licit percibir interés per la prestació de diner: ¿es aixó permetrer l' usura á sia l' interés en virtut del vol que no estiga obcecada que, en aquesta suposició, del mateix tex de la Constitució pontificia se desprendria l' existencia de dos títols extrínsechs, la lley civil y el lucrum cessans.

La lley civil, en primer lloch, car, segons declare Nicolau V, la practica de comprar censals, no sols era immemorial en los dominis del Rey d' Aragó, sino que estava confirmada per les municipalitats de tals regnes y els drets de les parts, simplement promulgats per el mateix Rey y sos predecessors, ab auencia dels tres brassos, a saber, el eclesiástich, militar y real». Lucrum cessans, hi hauria també, puig si els que necessitavan diner «apenas podian obtenirlo d' altre modo que per la industria dels usurers, los quals exigexen un interés quasi inaudit» com diu el S. Pare, es clar que seria fácil, segur, col·locarlo á un interés módich.

Resulte, donchs, que la Constitució alegada, lluny de negar el carácter diví de la prohibició de l' usura y l' existencia dels títols extrínsechs, suposa aquell y confirma aquestos.

J. POU Y BATLLE.

Ex cathedra

CONTE Y PLAER

DE petit, me contaren que un galant jove, músic, tenia relacions amb una xamosíssima damisela, la qual pecava de coqueta y vanitosa. Ell era tarat de tímidesa, y cregut de que a falla de meloses y convincts paraules podia sensibilisarli'l cor, tot sovint anava a ferli serenades de l' instrument per ell predilecte: el contrabaix. Jo no sé, perquè la veu reveladora s' ho callá, si lograva l'

obgete perseguit, però sí que sé que els veins l' havien maleit tantes vegades com pretenia seduir.

Doncs be, sempre que jo volia citar quelcom extrany esmentava el cas del galant jove músic. Però ara ja no ho faré més desde que diumenge passat vaig sentir tocar a l' amic contrabaixista Torelló, si be haig de dir que aquest executa assentat, lo qual el distingeix de tots els altres; afina en to també diferent dels altres, lo que li permet fer brollar notes violoncel·liques y fins violiniques, y que interpreta admirablement difícils peses, demostrant el gust y el sentiment tant eran com la forsa hercúlea de sa filla, que fos l' escullida d' eu y que com el personatge del conte citat, li fes ben sovint demostracions d' afecte donantli concerts amb el seu difícil instrument, pera gaudirhi y extasiarme.

Y si aixó succeís, potser procuraria fer retardar el casament, y els veins obririen els balcones y finestres pera sentirlos, a menys de que no tinguessin gust musical.

DOCTOR.

Glosa

L'antigua Fundició "Planas y Cia." acordá trasportar sos tallers a Barcelona.

Feya temps que la pressentíam aquesta noticia; s' esperá com una cosa terriblement negre que s' apropava. Ha caygut la nova, y ha aclaparat a sos habitants, ha axefat ses mes rialleres esperances.

Tothom n'ha esdevingut tristoy; fins el matex Sol, tan alegre y satisfet que ns amanyagava jorns y mes jorns...

El Sol ha filosofat. Ha sentit l' anyorament d' un demá; d' un demá que al sortir no trovará la immensa gentada, que mitj ensonnyada encare pel repós de la nit, anave a despertar a Girona ab sos magalls y martells, qus al forjar el ferro en les encluses, en sortien aquelles sonoritats que semblaven les campanes de la vida, les vibracions qu'eren la joia del trevall...

No podrie acaronar a les pa-

relles que bó y rebent sos raitjs, s'ubriagaven entre la fumera del rustec plat de vianda...

Y al anarsen a la posta, no'ls hi podria donar el comiat sortint son cap per dessorre les ultimes cases, contemplant la multitud que alegre y bulliciosa sortia del trevall y anava a ses llars...

El Sol ha filosofat y s'ha posat trist.

La tristesa s'ha encomanat fins als obrers, que tots surten moxos del trevall, sens esma de riurer...

Parlen tots de lo mateix, per:—Ahort aniré a cercar les sis pessetes de jornal—deya un.

—Tu ray que pots seguirlos a Barcelona. Jo, que no puc portarli la familia.

—Y perquè ens la hem de deixar trauer, la Fundició—digue un jove, que entre la negra polç que enfosquia son rostre, se l'hi veyen uns ulls clars y somiadors.

Aquesta resposta se m' ficá dins de l' anima. Potser tenia rahó. "Perque la dexan trauer".

Els altres dos restaren silenciosos. No degueren entendre la profunditat de les paraules del jove obrer de somniadora mirada...

LOTTI.

Curiositats

L'Emperador d' Alemanya, industrial

El periodic inglés Lady's Realm publica una extensa informació sobre la fàbrica de porcelana que Guillem II d' Alemanya te establerta á Cadinen.

Conegadas de tothom son les enciclopediques aptituts y gustos del Kaiser, pró segurament que pocs haurán pensat qu' entre ses aptituts tingui la de fabricant, que li ha mesrescut de part del Rey del Acor, Sir Carnegi, l' otorgació del diploma especial de Capitá d' industria, diploma que Guillem II ha rebut ab verdadera complacencia.

Desde la fundació de la fàbrica, tot passa per les mans del Kaiser. Ell ha escullit l' alt personal administratiu, el caxer, els empleats, els quefes de servey y fins els mateixos

1 Maschat, vol. III pág. 228.
2 Ballerini, vol. III pág. 744.
3 Charmes, vol. V pág. 645.
4 Charmes, 648 vol. V.
5 Idem Idem.

obriers pera poguer entrar á la fábrika han d'esser admesos per la voluntat imperial. L'emperador en perssona es qui indica la classe de mercancia que s'ha de fabricar, per esser la preferida del públic; tots els models son sotmesos á son exámen y frecuentment rectifica, ell mateix l'obra dels artistes.

Els obrers que treballan en la fábrika imperial de Cadinen, no s'queixan, ni tenen motius de queixarse de sa sort.

Ocupan confortables cases, construïdes segons planos del Emperador, tenint cada una un jardí, mediant un tant modic preu de lloguer, que casi resulta nominal. Desde el dilluns al divendres la jornada de treball es de set hores, quedant el dissapte reduïda á tres, y essent el descans dominical observat ab tot rigor.

Hi han establert penssons pera els vells, les viudes y els orfes. Al istiu, hi han sports al aire lliure y durant el malt temps, jocs de societat en local tencat y cubert; sales de lectura, bibliotecas, llibres, periodics, revistas, es á dir, tot lo necessari, está allí previst y atés per el director imperial, no habenti en tota l'Alemanya un director de fábrika que tinga tanta popularitat y sigui tant considerat y respectat pels obrers com l'Emperador Guillem II.

Mentres l'Emperador se troba en sa residencia predilecta, visita cada dia á les sis del matí, els tallers de la fábrika, saludant als obrers ab les paraules «Bon dia treballadors», contestantli aquells ab veu forta y á la una «Bon dia majestat».

A seguit s'entera minuciosament de la fabricació de la porcelana y acaba convidant á dinar á un dels quefes del servey. Cuant no está á un rescripte, en forma correctíssima, censurant ó fent elogis y donant instruccions.

El capital de 2.500,000 francs invertit en la manufactura de Cadinen no dona mes del 9 per cent de beneficis.

Además l'Emperador te instalat á Berlin un gran magatsem de quatre pisos, ahont se vent la porcelana de Cadinen, ostentant el frontis del edifici un retol ab grans lletres que diu «Hohenzollern» El Kaiser fá una gran propaganda á favor de la seua fábrika, essent el medi mes segur de captarse les simpaties y benevolencia del soberá, ferli demandes de porcelana Hohenzollern, de les que pren nota ab un llapis d'or. Per aixó les families de l'alta aristocracia alemana y les dinasties extrangeres que volen estar bé ab Guillem II, tenen bon cuidado d'adquirir els

serveys de taula en la manufactura de Cadinen.

NOTICIES

Avans d'ahir sigué curat, pel metje municipal Sr. Casadevall, una criatura d'uns dos anys que tenia dislocat l'braç á consecuencia d'una caiguda.

També avans d'ahir á la nit sofrí una caiguda una dona, que traginaba una curda més que regular, causant-se una ferida al nas, que li fou curada pel metje Sr. Rós.

Després de la cura se le tencá, pera que dormís la mona, essent posada en llibertat ahir dematí.

A la Rambla de Pi y Margall dos borratxos, nomenats Antoni Gar de 27 anys natural de Lleyda, Angel Garsillo, de Albat, Almería, promogueren, avans d'ahir, un gros avalot, y s'introduïen per algunes entrades, donant lloch á sospitas per lo que foren detinguts y posats á disposició del Govern Civil.

En la casa de camp denominada «Las Valls» del terme municipal de Tortellá, el dia 20 del corrent hi ocorregué una senssible desgracia. Es 'l cas que Joseph Planelles vaixá á una tina de la casa, al objecte de netejar-la, y sense pendrer cap classe de precausions; y al cridarlo el Josep Terres, tement li pasés alguna cosa, sense obtindre resposta, se ficá també dintre de la tina, al objecte de prestarli auxili, mes també li cabé á n'el Terres la mateixa sort que'l Pla-

que pogués auxiliar als dos primers, perque l'asfíxia també l'atacá á n'ell.

Avisada la Guardia Civil de Tortellá de lo que ocorria, hi acudí desseguit, y per més prompte que s'aná, solzament se pogué salvar de la mort el Mercader, essent extrets el Planellas y el Terres, ja cadavres.

En sa casa pairal de Les Mates, ha mort després de llarga enfermetat D. Carles Badia Solanic, procurador dels Tribunals de la ciutat d'Olot.

Avuy contraurant matrimoni en aquesta ciutat la senyoreta D.ª María de l'Assumpció Vallés y Rigau y'l jove metje D. Enric Roca y Pinet, als qui desitjém una eterna lluna de mel.

El proxím dilluns pendrá posesió del càrrec de Jutje de 1.ª instancia de la ciutat de Figueres, D. Pere Cenarro Sanchez.

Ha cesat en 'l carrec d'inspector tècnic de la renta del timbre en aquesta provincia, D. Valentí Lapuenta Ariu, per haber sigut nomenat pera l'igual carrec de Barcelona. Pera aquella plassa vacant, ha sigut nomenat D. Gabino Ruiz y Abauri.

Han sigut nomenats mestres interins de Sant Mori, D. Joan Murtra Feliu, de Vidrà, D. Josep Ribot Viader, y de Boadella, D. Antoni Badia Miró.

S'han de proveir interinament les escoles següents; dos de S. Miguel de Campmajos, S. Aniol de Finesres, Vilopriu, Crespiá, Gallinés, Vilanova de la Muga, Talaixá, Pontós, Torn, Yilavenat, S. Bernabé de Tena, S. Vicens d'Espinervas, Planolas, Breda, Arbucies y Setcasas.

A la Junta provincial d'instrucció pública de Saragossa li han sigut facilitats per la d'aquesta provincia els antecedents professionals de la mestra D.ª Magdalena Ferrán.

La subsecretaria del Ministeri d'Instrucció pública y Bellas Arts, ha autorisat figurés en la nómina les diferencies d'haber corresponents als Mestres de Llanás, quines escoles habían sigut reduïdes de categoria, reducció que mes tart se deixá sense efecte.

La Junta d'Instrucció d'aquesta provincia ha facilitat á la de Barcelona, els intecedens professionals de D. Esteban Massana.

S'ha possessionat de les escoles públicas de Sant Joan de las Abadessas y Messanet de Cabrenys, respectivament, les mestres D.ª Josefa Gil Canyes y D.ª Dolors Peña Domingo, qu'obtingueren aquells destins en virtut d'oposició.

Segons datos de la Direcció general del Institut Geografic y Estadistic, procedents del Registre Civil, el moviment de la població en aquesta capital durant el passat mes de setembre fou el següent:

Naxements: 33, d'ells 9 ilegíitims. Natalitat per 1000 habitants, 2'06'

Defuncions, 44; classificades 'el modo següent:

Febre tifoidea, 3; difteria y crup 2; tisis, 10; malalties del sistema nrvios 3; idem del aparato respiratori y circulatori, 11; idem digestiu, 4; idem genit urinari, 1; vicis de conformació, 1; senectut, 2; suicidis, 1; morts violentes, 1 y altres malalties, 5; resultant una mortandat de 2'74 per 1000 habitants.

Matrimonis, 13. Nupcialitat per 1000 habitants, 0'81

Per Reial Decret que publica la Gaceta d'ahir han sigut creats els Tribunals industrials dels partits de Girona, Olot, Puigcerdá, Figueras, La Bisbal y Sta. Coloma de Farnés.

En virtut d'oposició ha sigut nomenat canonge de la Iglesia metropolitana de Tarragona, el catedratic del Seminari d'aquesta ciutat Rnt. Don Miquel Serra.

Ha sigut nomenat Fiscal de l'Audiencia Provincial d'aquesta ciutat, D. Manuel Suarez Martinez.

El Bolletí oficial d'ahir publica: Una reial ordre circular del Ministeri de la Governació, referent á sanitat y que disposa: Que 'ls Gobernadors civils, cuidin d'asegurar el concurs económic dels Ajuntaments pera la immediata excusió de lo disposat en materia de Sanitat; Que examinin detingudament si els presupostos municipals pera 'l proxím any hi han les suficients consignacions ab destí als serveys d'higiene y salubritat, imprevistos y calamitats públicas y d'un modo especial pera els gastos d'epidemias: Que teneu base suficient pera atender als gastos probables, que pot exigir la campanya sanitaria: Que de no esser aixis se retornin els presupostos municipals pera que se modifiquin en aquest sentit, y que previnguin als Ajuntaments quins presupostos siguin ja autorisats, procedeixin ab tota urgencia á la formació d'altre extraordinari pera atender á dit servey de sanitat.

Un anunci d'aquesta Administració de contribucions, convocant pera el proxím dia 26 á les onze del matí, al Gremi de fusters y pera el 27 á la mateixa hora al d'Advocats pera que concorrin á n' aquella administració al objecte de procedir á la formació de les matriculas corresponents del proxím any de 1909.

Un anunci de l'Universitat de Barcelona obrint un concurs pera la provisió d'una plassa d'Ajudant gratuit de la secció de ciencias, ab destí al Institut General y Tècnic de Figueras. Els aspirants deurán justificar haber compler 22 anys, no estar incapacitats

pera càrrecs públics, tenir el títol de Llicenciat en Ciencias y acreditar además tenir alguna de las següents condicions: Haber sigut profesor: cursar, ó haber explicat per durant dos cursos la mateixa asignatura, haber escrit y publicat una obra original de resaca; esser Catedratic excedent.

Una R. O. autorisant á la Direcció General d'Obras públicas pera que procedeixi á anunciar la subasta relient al ferrocarril de Aix-Puigcerdá y Ripoll, ab arreglo á les condicions que en dit Bolletí se publican. Y per fi peúltimes d'aquesta Diputació.

Tribunals

Per avuy está senyalat lo judici oral de la causa procedent del Jutjat d'Instrucció de La Bisbal sobre frau, contra Pere Bernés Miret y altres 19.

Acusació: Advocat D. Joseph Pera y Procurador D. Frederich Bassols.

Defensa: Advocats D. Pompeyo de Quiñana y D. Anicet Ibran; Procurador D. Emili Verdaguier y D. Ramón Ballé.

NOTICIES COMARCALS

LA BISBAL

Divendres de l'altre setmana siga el dia 9, va tenir lloc el salt de sessions de Cála Ciutat, la comferencia que estava anunciada, es la que l'Enginyer Agrónom d'ocios ocial agraria D. Isidoro Aguiló, am la seva elocnencia y entre regular públic, en sa majoria propietaris y pagesos d'aquesta localitat y comarca, exposá els medis de millorar la producció dels cereals y en primer terme del blat, extinguentse en llargues y acertades consideracions sobre aquest tema.

Per lo important d'eixes consideracions y per lo profitoses que s'obtenen pels agricultors y propietaris, es de planyer que s'noï tant indiferencia, en assistirhi.

El dimecres prop passat tinguerem el gust d'estrenyer la mà de D. Juli Marial, Diputat per aquest districte, y al eximi escultor catalá en Miquel Blay, qui desde Palamós aont havia sigut convidat per lo bo y millor d'aquesta vila s'entornava cap a Madrid a emensar la tasca artistica que aquí a uns quants mesos el portará a la República Argentina a recollir mes llorers per afegir a la seva corona de gloria.

PALAMÓS

El dimars prop passat, l'empressa d'aigües potables inaugurarà oficialment la conducció de les mateixes an aquesta vila. A les 12 del matí se reuniren a la casa de la Vila els convidats.

IMPRESSA y LITOGRAFIA

BENAGES Gmns.

Carrer del Pavo, 6.-GIRONA

IMPRESIÓ DE TOTA CLASSE DE SOBRES MEMBRES PERA CARTES CIRCULARS REBUTS CHEQTS ESTATS
FACTURES MEMORANDUMS TALONARIS TARGETES DE VISITA Y COMERS INVITACIONES MATRIMONI Y BATEIG
ESQUELES DEFUNCIÓ PROGRAMES PERA TEATRE PROSPECTES Y DEMÉS TREVALLS DE IMPRESSA Y LITOGRAFIA

PREUS SENS COMPETENCIA

Joan Campdepadrós

DEDICADA A LA FABRICACIÓ DE BOSSAS DE PAPER Y DEMÉS ANEXO ESPECIALITAT AB LES DE LUXO ARTICLES PERA MOSTRADORS ENVOLTORIS AB ELEGANS DIBUXOS IMPRESSOS EN PAPER BLANC, COLORS, INDIANAS Y PERGAMINS SORPRESSES Y DEMÉS OBJECTES DE FANTASIA

Representació exclusiva pera la provincia de les casas

Josep Bracons DEDICADA Á TARJES POSTALS ARTÍSTIQUES GRAN ASSURTIT EN NOVETATS CADA SETMANA VENDAS AL PER MAJOR

PROMTITUT Y ELEGANCIA

GRAN NOVETAT Y ASSURTIT EN TIMBRES DE GOMA PREUS BARATÍSSIMS COM CAP ALTRE CASA INMENS ASSURTIT EN PAPERS Y TARJETERIA DE DOL ESPECIALITAT EN RECORDATORIS

